

Välkommen till

Nyhetsbrev nr 32

från Kalle Eriksson
och Bjäreförlaget

En riktigt skön midsommar

ber jag inledningsvis att få tillönska. Midsommar - denna urgamla högtid så fylld av historia och mystik. När naturen är laddad med magiska krafter. Kraften i blomsterkransen kunde bevaras under lång tid. Genom att lägga den julbadet fick man krafter att hålla sig frisk över hela vintern.

Redan i de isländska kungasagorna från 1200-talet kan vi läsa om midommarfirandet. I Olaus Magnus "Historien om de nordiska folken" kan vi läsa om hur "folk utan åtskillnad till kön, ålder samlas för att gläntigt tråda dansen vid skenet av talrika eldar, som överallt tändas."

Som bekant har ju seden med midsommarelden försvunnit i Sverige, medan den lever kvar i bl.a. Danmark och Finland.

Dansen och lekarna kring midsommarstången har inte alltid uppskattats av alla. I Västergötland blev det 1689 "förbudt att uppsättia Midsommarstånger, att det elacka lefwernet, som ungdomen derwid plägar bruka, måtte för bådas och avskaffas."

Nu är det fritt fram

Du kan dansa och skutta i Små grodorna hur mycket du vill, utan att någon länsman kommer och tar dig och stoppar dig i finkan.

Det är fritt fram med midsommarens alla fröjder och magiska krafter. Du kan binda en midsommarkrans som du sparar till jul och lägger i julbadet. Då blir du frisk och stark. Du kan under den magiska midsommarnatten plocka sju eller nio sorters blommor och lägga dem under huvudkudden. Kolla noga vem du sedan drömmer om.

Inte nog med det. För att du skall hålla dig frisk och stark under det kommande året kan du gå ut i denna magiska natt och naken rulla dig i det daggvåta gräset. För få ännu mera av denna magiska kraft, kan du ta dina lakan ur sängen, gå ut i midsommarnatten och stryk lakanen längs det daggvåta gräset.

Som du ser fanns det kraft i det mesta under denna förtrollade natt. Inte minst i daggen.

Kommer du ihåg Torekovs Tivoli?

Har du egna minnen från den gamla dansplatsen? Den som senare kom att heta Strandparken i Torekov.

Jag arbetar f.n. med ett projekt, som handlar om våra gamla dansbanors historia. Tack vare flera minnesgoda bjärebor och åtskilliga skriftliga dokument har jag lyckats kartlägga det mesta. Ett par luckor återstår. En av dessa är just Torekovs Tivoli. Även bilder önskas. Hör av dig om du har information att ge.

Gammalsvenskby - igen.

Sedan jag återkommit från mitt äventyr i Gammalsvenskby på den ukrainska stäppen, har jag läst åtskilligt om denna märkliga företeelse. Ju mer jag läser, desto mer märkligt blir alltsammans. Just nu läser jag om hur det var i byn på 1930-talet, då Stalinterrorn var som värst. Då det räckte med att man skrivit brev till Sverige för att bli klassad som fosterlandsförrädare och bli skickad till Sibirien eller bli avrättad direkt.

Jag har också läst om hur det var i byn 1941, när den tyska armen marscherade in på sin väg mot Moskva. Genom många skriftliga berättelser från den tiden har vi en god bild av hur livet i byn tedde sig under tyskt styre.

Två år senare var det dags igen. Nu var det den ryska armen som slog tillbaka. Återigen hamnade Gammalsvenskby i skottlinjen. När tyskarna retirerade, tvingade de civilbefolkningen att följa med västerut. Så hamnade svenskarna i tyska arbetsläger. I krigets slutskede hann ryssarna ifatt tyskarna och deras fångar. Nu väntade rysk fångenskap för svenskbyborna!! För många blev det Sibirien.

Samtidigt som jag läser om dessa år i den ukrainska byn, kan jag på TV se den tyska krigsfilmen "Krigets unga hjärtan", som skildrar samma krig och samma område - sett med tyska ögon. Efter att ha vistats i Gammalsvenskby och pratat med människorna där, blir filmen särskilt levande och nära.

"Den gamla goda tiden" var inte god.

Då och då stöter vi på uttryck som "den gamla goda tiden" eller "det var bättre förr."

Under en tid har jag arbetat med diverse dokument om hur fattigvården och äldreomsorgen var ordnad i Bjäre för något mer än 100 år sedan. Bl.a. har jag studerat de kommunala protokollen från V. Karup. Fattigvårdsstyrelsens och kommunalnämnden protokoll, framför allt. I dessa dokument läser jag om utsatta människor. Fattiga människor. Förnedrade människor. Människor, som var drabbade av både fattigdom och sjukdom.

Vad kunde kommunen göra när en familj av olika orsaker for riktigt illa?

Fram till de första åren på 1900-talet var den vanliga metoden för socialhjälp att "bortackordera" de invånare, som inte hade möjlighet att klara sig själva. Auktion på människor!! I Sverige! I Bjäre!. Den här

formen av "fattigvård" innebar bl.a., att barn skildes från sina föräldrar. Syskongrupper splittrades.

Många blev på grund av tungt kroppsarbete utslitna i förtid. För dem blev ålderdomen en lidandets tid.

Fattighus

År 1901, dyker i protokollen de första signalerna upp i V. Karups kommun om att hitta en annan lösning är bortackordering. Man beslöt att bygga eller köpa ett särskilt hus för dessa utsatta. Ett fattighus. Långt senare fick det beteckningen ålderdomshem.

I protokollen kan vi sedan följa hur det var att bo i fattighuset. Vilken mat som serverades. Vilka regler som gällde för "hjonerna" mm.

När jag läser dessa skildringar kan jag inte hjälpa att mina tankar går till Astrid Lindgren och hennes skildring av fattighuset i Katthult, styrt av Commandoran och med Emil i Lönneberga som räddaren för de gamla - åtminstone för en stund. Fast föreståndarinnan i V. Karup var säkert snällare än Commandoran i Katthult.

Utdrag ur ordningsreglerna i V. Karups fattighus:

Hjonerna skola föra ett gudeligt lefnadssätt, visa aktning mot föreståndarinnan, hvilken befattning de skola ställa sig till noggrann efter rättelse då det gäller utföra sådana göromål, som de rimligtvis förmå, samt icke utan hennes medgifvande avlägsna sig från inrättningen.

Den gamla tiden var inte god.

Även om de kommunala protokollen är torra och sakliga är det inte svårt att föreställa sig de tragedier, som dolde sig bakom besluten. Vare sig det gällde bortackordering eller att bo i fattighuset. Det är lätt att inse, att "den gamla goda tiden" inte var god - åtminstone inte för en del av invånarna - och att det inte var "bättre förr".

Jag fortsätter mitt arbete med att gräva och att lära mig mer.

Förhoppningsvis kan mina studier i arkiven leda fram till något som kan publiceras i någon form. Bl.a. på min hemsida. Kolla gärna.

Kommunens Kulturmiljövårdsprogram

Det här ämnet har jag nog berört i något av mina tidigare Nyhetsbrev. Det gäller det Kulturmiljövårdsprogram, som kommunfullmäktige i Båstad fastställde år 2000. Det gör ingenting om jag återkommer till det dokumentet. Det innehåller nämligen många föredömliga beskrivningar av särskilda områden i Bjäre och varför det är så viktigt att vår generation inte förlösar dessa och stjäl dem från kommande generationer.

Det kommunala dokumentet visar, att vi har mycket som kräver skydd.

Vår generation är den första, som har försetts med så effektiva verktyg, att vi påtagligt kan förändra det kulturlandskap som byggts upp av naturen själv och av många generationer bjärebor under flera tusen år.

Återstår bara att hoppas, att de som har ansvaret också har kraften och modet att säga nej, när profiten sätter sina klor i dessa oersättliga tillgångar.

Det här med att rädda omistliga tillgångar är - i motsats till vad som ibland påstås - ett uttryck för framåtsträvande och utveckling. Att exploatera en omistlig tillgång är tillbakagång. En stöld från kommande generationer.

Bjäreborna känner för sin historia.

Eftersom jag bott större delen av mitt liv i Bjäre har jag inte något underlag för att ha åsikter om hur folk på andra orter ser på sin egen bygd eller om bjärebarnas intresse för sin lokala historia är större än motsvarande intresse på annat håll.

Ett faktum är dock, att bjäreborna visar stort intresse. Man känner för sin bygd. Detta intresse har jag mött i olika sammanhang och under olika skeden i mitt liv. Jag mötte det redan under alla mina år som redaktör för årsboken Bjärebygden. På senare år har jag mött det i samband med arbetet med de böcker jag utgivit. Utan detta intresse från allmänhetens sida hade jag inte vågat ge mig på att utge böcker. Nu visade det sig att intresset var ännu större än jag vågat hoppas på.

Vardagslivets hjältar

Under mitt ständiga grävande i arkiven och i kontakter med bjärebor som har intressanta saker att berätta, har jag stött på människor som jag blivit särskilt imponerad av. Personer som levt under ytterst enkla förhållanden. De har arbetat och strävat och lidit i det tysta. När jag träffat på en sådan person har jag skrivit ner en liten levnadsbeskrivning av personen. Dessa skildringar har jag samlat under en gemensam rubrik: Vardagslivets hjältar

När jag för en tid sedan gjorde en sammanställning av namnen på dessa personer upptäckte jag, att alla mina hjältar var kvinnor!!

Varför hade det blivit så? Berodde det möjligen på, att jag hade en speciell definition på begreppet hjälte?

Jag konstaterade att alla mina hjältinnor va fattiga. De hade arbetat hårt

under hela sitt liv. Levt under ytterst knappa förhållanden. Ett liv i det tysta. Jag fann också, att alla hade många barn. 10 barn eller fler!

Dessa vardagslivets hjältar vore värda att uppmärksammas. Det är ett av många planerade projekt. Kolla hemsidan framöver.

Så hittar du på hemsidan

Ett antal huvudrubriker:

* Bjäre - som jag ser det.

Diverse artiklar av olika slag. Här finner du bl.a. tidigare utgivna Nyhetsbrev.

* Efterlysning

Bilder till vilka jag söker text. Skicka ditt förslag till text med e-post till mig. Ange bildens nr.

* Bildgalleri

* Ett antal färgbilder.

* Blogg

Här kan du välja mellan två rubriker: "Bjäre" och "Efterlysning".

Att Efterlysning finns även här beror på, att här är det enklare för dig att skriva in dina kommentarer. Klicka på "kommentera" och skriv in ditt förslag till text.

Använd gärna mitt Nyhetsbrev

Bland läsarna av mina Nyhetsbrev och bland dem som besöker min hemsida finns en enorm mängd kunskaper om bl.a. Bjäre och dess historia. Det är en resurs som jag utnyttjar. Många bilder i mitt arkiv har fått sin text tack vare hjälp från läsarna. Många faktauppgifter som kunnat användas i olika sammanhang har kommit från läsarna.

Det här är en resurs som även du kan utnyttja. Har du någon fråga som rör Bjäre och dess historia - skicka in den till mig, så låter jag den gå vidare till hemsidan eller till läsarna av kommande Nyhetsbrev.

Avslutar som vanligt.

Om du i fortsättningen inte vill ha mina Nyhetsbrev - meddela mig med ett mejl.

PS 1.

Återvänder till den förestående helgen med dess magiska krafter i naturen: Glöm nu inte din "hemläxa":

Gå ut i denna magiska natt och rulla dig naken i det daggvåta gräset. Det gör dig frisk och stark. Vill du bättra på kuren kan du stryka dina lakan över detta daggvåta gräs.

Och sedan: Spara midsommarkransen till jul. Lägg den i julbadet.

PS 2.

Plötsligt kommer jag att tänka på, att mina läsare av detta Nyhetsbrev ju finns spridda över jordklotet!

Hur hittar man daggvått gräs i Hongkong? Eller i det torra Texas? Eller bland skyskraporna i New York? Eller i Australien, (där det ju är vinter nu)? Eller på Hawaii?

Du som bor på någon sådan avlägsen plats: skriva gärna om berätta om din midsommar - med eller utan dagg i gräset.

Men OK: även du som bor i Sverige är välkommen att berätta om din midsommar - exempelvis hur det var att nakenrullasidaggvåttgräsundermidsommarnatten.

Hur som helst och var i världen du bor:
En skön midsommar vill jag tillönska dig!
Kalle

Kalle Eriksson
Bjäreförlaget
Hallavaravägen 102
269 91 Båstad

Tel. 0431-365332